

Cari açık beklentilerden olumsuz bir tablo çizdi.

Cari açık Eylül'de 4,5 milyar USD ile piyasa beklentisinin üzerinde gerçekleşmiştir. Geçtiğimiz yılın aynı ayında cari işlemler açığı 1,6 milyar USD seviyesindeydi. Cari açığı bu genişlemede dış ticaret açığının yıllık bazda %100'ün üzerinde artması belirleyici olmuştur. Diğer taraftan, bu dönemde net seyahat gelirlerindeki toparlanmanın sürdüğü izlenmiştir.

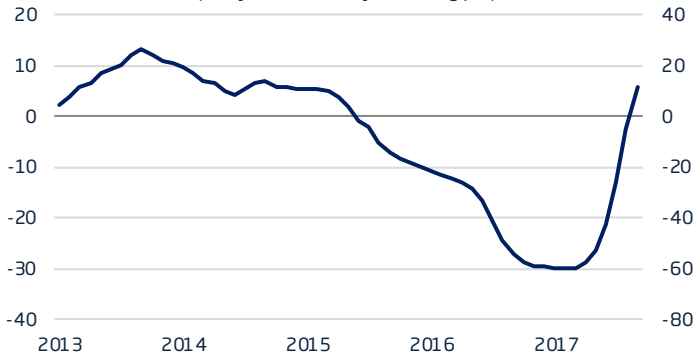
Cari açık yılın ilk 9 ayında ise bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla %27,1 oranında genişleyerek 31,1 milyar USD olmuştur. 12 aylık kümülatif verilere bakıldığında cari açığın Eylül'de 39,3 milyar USD ile iki yıldan uzun süren en yüksek seviyesine ulaştığı izlenmektedir. Altın ve enerji ticareti hariç verilere göre cari açık bu dönemde 0,7 milyar USD ile düşük düzeyde gerçekleşmiştir.

Turizm gelirleri Eylül'de hızlı arttı.

Turizm gelirlerinde geçtiğimiz Nisan'dan bu yana güçlenerek süren toparlanma Eylül'de de devam etmiştir. Ağustos ayında 3,7 milyar USD ile son iki yılın en yüksek düzeyine çıkan turizm gelirleri Eylül'de yıllık bazda %32,8 oranında artarak 3,1 milyar USD ile yine bu seviyelere yakın düzeyde gerçekleşmiştir. Yılın ilk üç çeyreğinde net turizm gelirlerindeki artış yıllık bazda 3 milyar USD olmuştur.

Turizm Gelirleri

(12 aylık kümülatif, yıllık % değişim)

Altın ve enerji ithalatı cari açığı artışı belirleyici olmaya devam etti.

Eylül ayındaki 1,4 milyar USD'lik ithalatla birlikte Ocak-Eylül döneminde 13,2 milyar USD'ye ulaşan altın ithalatı cari işlemler açığını yukarı yönlü baskı altında bırakmıştır. Eylül'de petrol fiyatlarında yıllık bazda %20'nin üzerinde gerçekleşen artış da cari dengedeki görünüme olumsuz yansımıştır.

Cari açığın finansmanında portföy yatırımları önemli rol oynuyor.

Portföy yatırımları yıl genelinde olduğu gibi Eylül'de de cari açığın finansmanına büyük katkı sağlamıştır. Portföy yatırımları kaleminde 3,4 milyar USD'lik net sermaye girişi kaydedilmiştir. Bu dönemde hisse senedi piyasasından 248 milyon USD'lik net yabancı sermaye çıkışı gözlenirken, tahvil piyasasına güçlü girişler sürmüştür. Hazine'nin gerçekleştirdiği tahvil ihraçları bu gelişmede belirleyici olmuştur. Bu dönemde yurt dışında ihraç edilen tahvil ve bonolar aracılığıyla kamu kesimi 1,8 milyar USD borçlanma gerçekleştirmiştir.

Doğrudan yatırımlar ise zayıf bir performans sergilemeye devam etmektedir. 12 aylık kümülatif verilere göre sermaye girişlerinin yaklaşık %25'ini oluşturan doğrudan yatırımlar Eylül'de 544 milyon USD ile yıl ortalamasının hafif altında kalmıştır. Yılın ilk 9 ayındaki giriş ise 5,5 milyar USD olmuştur.

Net diğer yatırımlardaki sakin görünümün de sürdüğü gözlenmektedir. Eylül'de diğer yatırımlar kaleminden sınırlı tutarda net sermaye çıkışı yaşanmıştır. Bankalar, hem kısa vadede hem uzun vadede net kredi kullanıcısı olmuştur. Bu dönemde, kısa vadede net kredi ödemesi gerçekleştiren diğer sektörler ise uzun vadede net kredi kullanmıştır. 12 aylık kümülatif verilere göre bakıldığında; bankaların uzun vadeli borç çevirme oranının Eylül'de %93, diğer sektörlerin ise %107 olduğu izlenmektedir.

Türkiye'ye Net Sermaye Girişlerinin Dağılımı

(12 aylık kümülatif, milyon USD)

	Sermaye Girişlerinin Dağılımı (%)			
	Aralık 2016	Eylül 2017	Aralık 2016	Eylül 2017
Cari İşlemler Dengesi	-32.640	-39.267	-	-
Toplam Net Yabancı Sermaye Girişi	33.453	33.967	100,0	100,0
-Doğrudan Yatırımlar	9.624	8.352	28,8	24,6
-Portföy Yatırımları	6.300	21.009	18,8	61,9
-Diğer Yatırımlar	6.725	-1.743	20,1	-5,1
-Net Hata ve Noksan	10.781	6.331	32,2	18,6
-Diğer	23	18	0,1	0,1
Rezervler⁽¹⁾	-813	5.300	-	-

Not: Rakamlar yuvarlamadan ötürü toplamı vermeyecebilir.

(1) Rezervler, toplam net sermaye girişleri ile cari denge arasındaki fark olup (-) değer rezerv artışını, (+) değer rezerv azalışını ifade etmektedir.

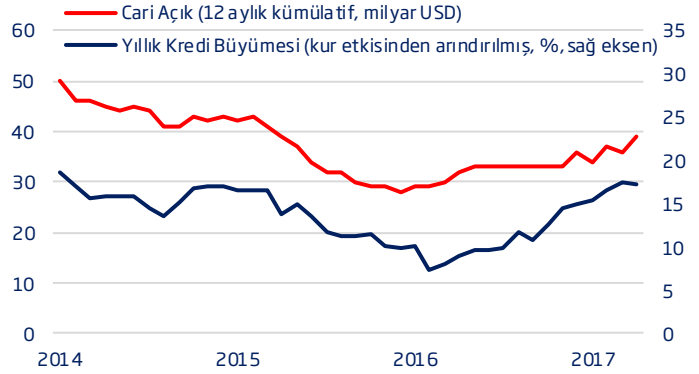
Net hata ve noksan kaleminde yılın en yüksek girişi kaydedildi.

Net hata ve noksan kaleminde Eylül'de 1,7 milyar USD sermaye girişi yaşanmıştır. Ocak-Eylül döneminde ise söz konusu kalemden 930 milyon USD çıkış gözlenmiştir.

Ağustos'ta son bir yılın en hızlı artışını sergileyen TCMB rezervleri Eylül'de ılımlı düzeyde artmıştır.

Cari açık üzerinde riskler yukarı yönlü...

Kredilerde yaşanan canlanma paralelinde ekonomik aktivitede gözlenen hızlanma ve petrol fiyatlarının uluslararası piyasalarda güçlenme eğilimi sergilemesi nedeniyle önümüzdeki dönemde cari açık üzerindeki risklerin çoğunlukla yukarı yönlü olacağını öngörüyoruz. Dış ticaret performansımızın özellikle son aylardaki seyri bu değerlendirmelerimizi desteklemektedir. Öncü verilere göre Ekim'de başta enerji ithalatı olmak üzere ara malı ithalatındaki yükselişin etkisiyle dış ticaret açığı hızlı genişlemiştir. Bununla birlikte turizm gelirlerindeki toparlanmanın sürmesi cari dengeyi olumlu etkilemeye devam edecektir.

Kredi Büyümesi ve Cari Açık**Ödemeler Dengesi**

(milyon USD)

	Eylül	Ocak - Eylül		%	12 Aylık
	2017	2016	2017	Değişim	Kümülatif
Cari İşlemler Dengesi	-4.527	-24.482	-31.109	27,1	-39.267
Dış Ticaret Dengesi	-6.666	-30.945	-40.751	31,7	-50.665
Hizmetler Dengesi	3.014	12.094	15.817	30,8	19.169
Seyahat (net)	2.686	10.696	13.710	28,2	16.974
Birincil Gelir Dengesi	-1.073	-6.816	-7.842	15,1	-10.027
İkincil Gelir Dengesi	198	1.185	1.667	40,7	2.256
Sermaye Hesabı	1	23	18	-21,7	18
Finans Hesabı	-2.851	-20.939	-32.021	52,9	-32.918
Doğrudan Yatırımlar (net)	-544	-6.787	-5.515	-18,7	-8.352
Portföy Yatırımları (net)	-3.430	-8.809	-23.518	167,0	-21.009
Net Varlık Edinimi	-111	-546	-1.122	105,5	935
Net Yükümlülük Oluşumu	3.319	8.263	22.396	171,0	21.944
Hisse Senetleri	-248	738	2.963	301,5	3.048
Borç Senetleri	3.567	7.525	19.433	158,2	18.896
Diğer Yatırımlar (net)	194	-10.987	-2.519	-77,1	1.743
Efektif ve Mevduatlar	-63	-3.107	-777	-75,0	4.118
Net Varlık Edinimi	183	791	803	1,5	5.392
Net Yükümlülük Oluşumu	246	3.898	1.580	-59,5	1.274
Merkez Bankası	-40	-392	-206	-47,4	-290
Bankalar	286	4.290	1.786	-58,4	1.564
Yurt Dışı Bankalar	406	3.696	549	-85,1	1.335
Yabancı Para	400	-915	51	-	1.148
Türk Lirası	6	4.611	498	-89,2	187
Yurt Dışı Kişiler	-120	594	1.237	108,2	229
Krediler	490	-5.348	1.662	-	1.710
Net Varlık Edinimi	680	347	622	79,3	504
Net Yükümlülük Oluşumu	190	5.695	-1.040	-	-1.206
Bankacılık Sektörü	1.213	-2.511	-2.160	-14,0	-2.931
Bankacılık Dışı Özel Sektörler	-490	9.032	2.116	-76,6	2.820
Ticari Krediler	-224	-2.539	-3.367	32,6	-4.144
Diğer Varlıklar ve Yükümlülükler	-9	7	-37	-	59
Rezerv Varlıklar (net)	929	5.644	-469	-	-5.300
Net Hata ve Noksan	1.675	3.520	-930	-	6.331

Kaynak: Datastream, TCMB

Türkiye İş Bankası A.Ş. - İktisadi Araştırmalar Bölümü

İzlem Erdem - Bölüm Müdürü
izlem.erdem@isbank.com.tr

Alper Gürler - Birim Müdürü
alper.gurler@isbank.com.tr

Erhan Gül - Müdür Yardımcısı
erhan.gul@isbank.com.tr

İlker Şahin - Uzman
ilker.sahin@isbank.com.tr

Gamze Can - Uzman
gamze.can@isbank.com.tr

Ayşim Kalkan - Uzman Yardımcısı
aysim.kalkan@isbank.com.tr

Bütün yayınlarımıza <https://ekonomi.isbank.com.tr> adresinden erişebilirsiniz.

YASAL UYARI

Bu rapor Bankamız uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır ve hiçbir şekilde finansal enstrümanların alım veya satımı konusunda tavsiye veya finansal danışmanlık hizmeti sağlanması olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir şekilde Türkiye İş Bankası A.Ş.'nin kurumsal yaklaşımını yansıtmamakta olup, raporu kaleme alan uzmanların kişisel görüş ve değerlendirmeleridir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Türkiye İş Bankası A.Ş. hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

İşbu rapor üzerinde Bankamızın telif hakkı olup, Bankamızın yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.